

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 освіта / педагогіка	Нормативна/вибіркова	
Розділів – 2	Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 90		4 -й	
		Семестр	
		7-й	
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 2 год	Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»	14 год.	.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	.
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
	62 год.		
Вид контролю:			
залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання «Методика навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами» – формування знань методичних основ організації освітнього процесу в умовах інклюзивного закладу освіти з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з різними порушеннями; знань спеціальних методик і новітніх технологій навчання дітей з ООП; здійснення майбутніми фахівцями освітнього процесу на високому якісному методичному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення.

Завдання курсу:

- 1) надання здобувачам знань теоретичних положень з методики навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- 2) озброєння прийомами і уміннями відбору необхідних форм, методів організації освітнього процесу, який би задовольняв освітні потреби всіх дітей;
- 3) формування професійно-педагогічної позиції, потреби у самовдосконаленні;
- 4) формування освіченої, творчої особистості майбутнього вихователя, педагога, здатного створити позитивний клімат в середовищі ЗДО та за його межами;
- 5) формування готовності до співпраці в умовах партнерської взаємодії з іншими учасниками процесу інклюзивного навчання

У результаті вивчення дисципліни «**Методика навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами**» здобувач освіти повинен оволодіти наступними **компетентностями**:

Загальними компетентностями:

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність спілкування державною мовою як усно так і письмово.

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 9. Здатність до організації проєктної діяльності

ЗК 11. Здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми

Спеціальні компетентності:

СК 3. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в дошкільній, навичок орієнтування на сталий розвиток

СК 5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК 6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

СК 13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах

СК 15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

СК 16. Здатність застосовувати знання, уміння і навички із циклу професійної підготовки, що є основою побудови змісту освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти Державного стандарту дошкільної освіти для розв'язання практичних ситуацій і задач в реальному освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

СК 18. Здатність застосовувати технології дошкільної інклюзивної освіти; вміння організовувати групове й індивідуальне навчання і виховання дітей з особливими потребами; вміння складати Індивідуальну програму розвитку для навчання дітей з особливими освітніми

СК 19. Здатність до виховання в дітей дошкільного (раннього і передшкільного) віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження протидії булінгу.

Програмні результати навчання:

РН1. Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини

РН3. Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей

РН11. Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН12. Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії

РН13. Знати нормативно-правові документи, законодавчі акти у сфері дошкільної освіти і використовувати їх у практичній діяльності

РН23. Проєктувати педагогічні заходи із залученням фахівців суміжних галузей (психологів, соціальних педагогів, логопедів, учителів, лікарів, фізичних реабілітологів тощо), батьків, громадських діячів та ін. для реалізації завдань всебічного гармонійного розвитку дітей

РН24. Вміти використовувати сучасні кваліметричні методики діагностування дітей дошкільного віку: обдарованих дітей, дітей, які розвиваються в нормі, дітей з особливими

потребами; оцінювати особистісні досягнення кожної дитини; враховувати індивідуальні відмінності дітей.

Зміст навчальної дисципліни взаємопов'язаний з такими дисциплінами як біологія, анатомія, фізіологія, гігієна людини, історія педагогіки, педагогіка з основами педагогічної майстерності, загальна та дитяча психологія, психологічна діагностика, основи філософських знань, етика, основи корекційної педагогіки, частковими методиками.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Загальні питання інклюзивної освіти

Тема 1. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Зміст інклюзивної освіти. Українське освітнє законодавство та нормативно-правові акти в галузі інклюзивної освіти. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. Командний підхід як умова реалізації змісту освіти.

Тема 2. Сутність інклюзивного навчання у закладах освіти

Інклюзивне навчання: сутність, принципи, переваги. Основні відмінності між поняттями інклюзія, інтеграція, сегрегація. Організація інклюзивного навчання у ЗО: алгоритм організації; організаційні форми роботи з дітьми з ООП в умовах інклюзивного ЗО.

Тема 3. Забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії дитини з ООП у інклюзивному ЗО: організація команди психолого-педагогічного супроводу та розроблення індивідуальної програми розвитку.

Організація та діяльність команди психолого-педагогічного супроводу. Організаційні умови створення інклюзивного середовища у закладі освіти; створення команди психолого-педагогічного супроводу (діяльність її учасників); співпраця з працівниками ІРЦ; співпраця з батьками

Модель індивідуального розвитку як складова моделі інклюзивного навчання: розроблення та виконання ІПР. Індивідуальний розвиток дитини з ООП в моделі інклюзивного навчання дитини у ЗО; індивідуальна програма розвитку: її складові та етапи створення; діяльність вихователя та асистента вихователя у моделюванні індивідуального розвитку дитини; роль батьків у складанні та реалізації ІПР

РОЗДІЛ 2. Особливості виховання та навчання дітей з ООП

Тема 4. Особливості навчання дітей з ООП.

Закономірності розвитку особистості. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку дитини. Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Навчання дітей з порушенням зору і слуху в ЗДО.

Інклюзивне навчання для дітей з порушеннями зору і слуху. Врахування індивідуальних особливостей при проведенні занять в інклюзивній групі

Діти з аутизмом в інклюзивному закладі

Інклюзивне навчання для дітей з порушеннями розумового розвитку. Врахування індивідуальних особливостей при проведенні занять в інклюзивній групі

Інтегрування дитини із затримкою психічного розвитку (ЗПР) та порушеннями розумового розвитку у масовий навчальний заклад.

Інклюзивне навчання для дітей із затримкою психічного розвитку. Врахування індивідуальних особливостей при проведенні занять в інклюзивній групі

Навчання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Інклюзивне навчання для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Врахування індивідуальних особливостей при проведенні занять в інклюзивній групі.

Тема 5. Методи навчання в інклюзії. Інноваційні методи навчання.

Діти з ООП в інклюзивному середовищі ЗО: корекційно-розвивальна складова навчального-виховного процесу ЗДО і ЗЗСО з інклюзивним навчанням

Методика Нумікон, методика Домана, логічні блоки Дьенеша, палички Кюізенера. Використання даних методик і засобів у роботі з дітьми з ООП. Прийоми арт-терапії. Казкотерапія в роботі з дітьми.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам.роб. інд.завд.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальні питання інклюзивної освіти					
Тема 1. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.	12	2			10
Тема 2. Сутність інклюзивного навчання у закладах освіти	14	2	2		10
Тема 3. Забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії дитини з ООП у інклюзивному ЗО	16	2	4		10
Разом за розділом 1.	42	6	6		30
Розділ 2. Особливості виховання та навчання дітей з ООП					
Тема 4. Особливості навчання дітей з ООП.	32	6	6		20
Тема 5. Методи навчання в інклюзії. Інноваційні методи навчання	16	2	2		12
Разом за розділом 2.	48	8	8		32
<i>Усього годин</i>	90	14	14		62

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.	2
2	Тема 2. Сутність інклюзивного навчання у закладах освіти	2
3	Тема 3. Забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії дитини з ООП у інклюзивному ЗО	2
4	Тема 4. Особливості навчання дітей з ООП.	2
5	Тема 5. Методи навчання в інклюзії. Інноваційні методи навчання	2
Разом		14

6. Теми семінарських та практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Сутність інклюзивного навчання у закладах освіти	2
2	Тема 3. Забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії дитини з ООП у інклюзивному ЗО	4
3	Тема 4. Особливості навчання дітей з ООП.	6
4	Тема 5. Методи навчання в інклюзії. Інноваційні методи навчання	2
Разом		14

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Аналіз українського законодавства щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.	10
2	Тема 2. Сутність інклюзивного навчання у закладах освіти	10
3	Тема 3. Забезпечення індивідуалізації освітньої траєкторії дитини з ООП у інклюзивному ЗО	10
4	Тема 4. Особливості навчання дітей з ООП.	20
5	Тема 5. Методи навчання в інклюзії. Інноваційні методи навчання	12
Разом		62

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Методика навчання та виховання дітей з ООП» - це вид науково-дослідної роботи фахового молодшого бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Індивідуальне завдання виконується у вигляді розробки власного сайту для роботи з батьками; портфолію «Робота з батьками»

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Методика навчання та виховання дітей з ООП».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 20 балів.

Критерії оцінювання ІДЗ (макс – 20 балів):

Оцінка «відмінно» (16 – 20 балів):

- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

Оцінка «добре» (11 – 15 балів):

- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне, репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

Оцінка «задовільно» (6 – 10 балів):

- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

Оцінка «незадовільно» (0 – 5):

- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

8. Види контролю і система накопичення балів

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожне семінарське заняття передбачає виконання системи завдань, адекватність та повнота розв'язання яких оцінюються максимально 5-ма балами. Кількість балів, що виставляється за семінарське заняття, враховує: відповіді студентів на проблемні питання за змістом теми; обговорення особливостей організації співпраці з родинами; розробка рекомендацій, індивідуальних програм супроводу родин вихованців; оцінка уміння використовувати знання під час розв'язання ситуаційних задач. Здобувачі повинні бути готові до групового контролю на семінарських заняттях (тестування, фронтальне опитування, дискусія). При оцінюванні знань, умінь і навичок здобувачів фахової передвищої освіти враховується: 1) наявність і характер засвоєння психолого-педагогічних знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота та точність знань); 2) якість актуалізації знань з дитячої психології, педагогіки (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу); 3) рівень оволодіння відомими прийомами аналізу психолого-педагогічних фактів, сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань; 4) прояв творчості й самостійності в навчально-пізнавальній діяльності.

Засоби діагностики результатів навчання

- усне опитування;
- система узагальнених кваліфікаційних завдань (ситуаційних задач);
- групова самостійна робота;
- залік.

Критерії оцінювання роботи на семінарських та практичних заняттях:

Оцінка «відмінно» (5 балів):

- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння і розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

Оцінка «добре» (4 бали):

- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

Оцінка «задовільно» (2 - 3 бали):

- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу із великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення;
- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

Оцінка «незадовільно» (0 – 1 бал):

- відсутність знань, умінь та навичок;
- несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		<i>Екзамен</i>	<i>Залік</i>
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FХ	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Базова література

1. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка (за ред. В.І. Бондаря, В.В. Засенка). К.: 2004. 152 с.
3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / [Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві]; пер. з англ. К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. 296 с.
4. На допомогу педагогу загальноосвітнього навчального закладу / Укл.: Л.О. Прядко, О.О. Фурман / Методичний посібник. Суми: РВВ СОШПО. 2015. 52 с.
5. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
6. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник / З. М. Шевців К. : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с

Додаткова література:

1. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник / О.В. Гаврилов. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
2. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В.Жук та ін.; За ред. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Наук. світ, 2006 – 212 с.
3. Дитина з порушеннями опорно-рухового апарату в загальноосвітньому просторі. Методичні рекомендації та впровадження інклюзивної форми навчання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату : навч.-метод. посіб. / А.Г. Шевцов, О.В. Романенко, Л.О. Ханзерук, О.В. Чеботарьова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 200 с.
4. Дитина зі світу тиші : на допомогу батькам нечуючої дитини : наук.-метод посібник / уклад. Н.А. Зборовська та ін.; за ред. С.В. Кульбиди. – К. : «СПКТБ УТОГ», 2011. – 328 с.
5. Ілляшенко Т.Д. Чому їм важко вчитися : методичний посібник. – К. : Початкова школа, 2003. – 128 с.
6. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / [кол. авторів; за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 236 с.
7. Миронова С.П. Ділова документація асистента вчителя щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами / С.П.Миронова, Т.Г.Олійник // Заступник директора школи. – 2016. - № 6. – С. 55 – 61.
8. Миронова С.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова, О.В.Гаврилов, М.П.Матвєєва; [за заг. ред. С.П.Миронової]. – Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – 264 с.
9. Синьова Є.П. Тифлопсихологія : підручник / Є.П. Синьова. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
10. Федоренко С.В. Тифлодидактика: навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 144 с.
11. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: монографія / А.Г. Шевцов. – К. : МП «Леся», 2009. – 483 с.
12. Шеремет М.К. Логопедія : підручник / М.К. Шеремет, В.В. Тарасун, С.Ю. Конопляста, В.О. Кондратенко, Н.В. Чередніченко, І.С. Марченко, В.В. Тищенко, І.В. Мартиненко, О.Ю. Ромась. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К. : Слово, 2010. – 672 с.

13. Шульженко Д.І. Корекційний розвиток аутичної дитини: (книга для батьків та педагогів) / Д.І.Шульженко, Н.С.Андрєєва. – К.: Д.М.Кейдун, 2011. – 344 с.

Інформаційні ресурси

1. Колупаєва, А. Інтегративні тенденції в освіті дітей з особливими потребами в Україні. http://canada-ukraine.org/ukr_Journal_V1.htm.
2. Колупаєва А.А. (ред.) Основи інклюзивної освіти [Електронний ресурс]. – Навчально-методичний посібник. - К: А.С. К., 2012. - 308 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/958780/>
3. ЗапоВікі Режим доступу - <http://zw.ciit.zp.ua/index.php>
4. <http://nus.org.ua>
5. <https://mon.gov.ua>
6. www.education.gov.ua
7. <https://pedpresa.ua>
8. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.npu.edu.ua
http://pidruchniki.com/16170701/pedagogika/vstup_do_pedagogichnoyi_profesiyi
9. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів. - http://intellectinvest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.
10. Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellectinvest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.
11. Електронні журнали: Методична скарбничка вихователя: https://shop.mcfrr.ua/catalog/osvita/msv/?utm_source=pedrada.com.ua&utm_medium=refer&utm_campaign
12. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу. URL : https://shop.mcfrr.ua/catalog/osvita/organizatsiyno-rozporyadcha-dokumentatsiyadnz/#desc?utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua/&utm_campaign=about
13. Матеріали міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>)
14. Освітні ресурси: Освітній портал "Освіта.UA". <http://osvita.ua/>
15. Педрада. Портал освітян України. <https://www.pedrada.com.ua/>
16. Освітній портал " Педагогічна преса". <https://pedpresa.ua/>
17. <http://www.osvita.ua/>
18. <http://www.npu.edu.ua>
19. <http://dochcolnik.nm.ua/>
20. <https://numo.mon.gov.ua/>
21. <http://ivalex.vistcom.ua/>
22. <http://www.reflist.ru/predmet/20-32-0-1.shtml>
23. <http://www.psylist.net/praktikum/index.htm>
24. <http://dob.1september.ua/>

